

met historisch
de Kerken ge-
stelde weder-
stelde was, niet

der geïnfor-
raak van de
g van 1905.
iet allereerst
ring van de
een oordeel
en „veelszins
met Schrift
zake de leer
we een veel
et meer voor

oord, dat we
ule was, en
als belijdenis-
men een
van de hand
aren bezwaar
erd ons van
d waren en
kers waren,
ltijd geleerd
antwoordden
dat tal van
an, dat dus
niet bij ons
houwing van
d wordt, dat
catechisatie
niet naar ge-
55", als ware
stellen.

deputaten,
nderen voor
en op hun
vorden opge-
utwoord, dat
edementen de
' nooit heeft

den kunnen
ule met den
der Gerefor-
edikanten en
de leer der
ik is, en ook
Als iemand
k aanpakken
re uitspraak
n uitspraak,
n Schrift en
ers is vast-
menspreking
over verbond
or in dank-
g.

Apeldoorn.

122 en gaat

vastgestelde
nog eens ter
Groningen,
r voor haar
rom „1905”

den hierop,
5” was, wat
historie niet
omls-formule
n-formule te-
en was niet
chermen; ze
p menschen,
zouden vin-
onzelf tee-
n menschen.
wordt, dat
aat „volgens
toch ieder
genover ge-
gebracht, en
r de geschil-
tspraak kan
erd aan het
ijn classicaal
eens te zijn,

at de Geref.
zullen geven
or de Geref.
e verklaring
is, en omdat
dsnede zou
zouden kun-
hrift en be-
met de ver-

bondsbeschouwing van Lindeboom — deze ging heel
nuchter en schriftuurlijk uit van de geopenbaarde din-
gen, in tegenstelling met Kuiper, die zijn uitgangspunt
nam in de verborgen dingen, in de verkiezing; bij
Lindeboom is er geen plaats voor veronderstellingen;
God heeft het verbond opgericht met menschen; het
heeft een breeden omvang, het omvat niet alleen de
uitverkorenen; allen hebben het verbond op dezelfde
wijze, niet half, maar werkelijk; er is plaats voor
den eisch van het verbond, en ook voor verbondsbreuk
en verbondswraak — antwoorden de Geref. deputaten,
dat onder hen de verbondsbeschouwing van Lindeboom
ten volle wordt onderschreven.

Bij de bespreking van de prediking wordt van Geref.
zijde opgemerkt: als we eerst moeten constateeren, dat
we het in alle beschouwingen met elkaar eens zijn,
komt er in onzen tijd van vereenigen niets. Bij ons
zijn er, die divergeeren; óók bij U. Als men dat niet
wil, krijgen we niet één Kerk, maar een Kerk voor
elken dominee. Laten we ons houden aan de belijdenis.
Dan komt er misschien bij vereeniging wel moeite en
wrijving; wellicht komen er bezwaarschriften. Maar
dan moeten we daarmee naar de Schrift.

Van Chr. Geref. zijde wordt de vrees geuit, dat de
prediking in de Geref. Kerken in doorsnee al te zeer in-
tellectualistisch is, en dat daardoor de bevindelijke
kant tekort schiet. Met het bevindelijke wordt bedoeld:
schriftuurlijk uit den tekst naar voren brengen, wat
innerlijk door den H. Geest wordt uitgewerkt. Als de
werkingen van Gods Geest niet uitkomen in de pre-
diking, dan hapert er wat. Die moeten gepredikt wor-
den, niet maar tot bevestiging van den mensch; dat is
secundair; maar om meer te beantwoorden aan den
hoogen ernst van de bedoelingen van den H. Geest.

Vanwege de Geref. deputaten wordt hierop geant-
woord: De verschillen, die er zijn tusschen U en ons,
zitten, naar onze vaste overtuiging, niet vast op prin-
cipiële punten. Er is wel verschil in manier van zeg-
gen, in opbouw van de preek, maar niet in de prin-
cipiële basis. Misschien is er een factisch verschil
over de toepassing, maar ook hierover is geen prin-
cipiël verschil. Indien men met toepassing bedoelt,
dat de H. Geest bedient, toedient, wat Christus ver-
worven heeft, dan zijn we het er allemaal over eens.
Bij ons is men bang voor een toepassing, die na drie
kwartier exegese één kwartier een woordje voor de
ziel geeft, niet, omdat we dat laatste buiten beschou-
wing willen laten, maar hierom: het is niet mogelijk
eerst drie kwartier neutraal te spreken over een ob-
ject, en dan te gaan spreken voor het subject; heel
de preek moet zijn: direct, het doorgeven van Gods
Woord. Het werk van den H. Geest moet naar voren
komen; 't is dus niet zoo, dat de bevindelijke predi-
king getolereerd wordt; zij moet er zijn, zij is eisch
Gods. Wel is er eenig verschil over de uitgebreidheid
van het werk van den H. Geest; dat is er niet alleen
in wat Hij doet in den mensch, doch ook in de gehoor-
zaamheid aan 's Heeren wil, gelijk die zich openbaart
in de politieke en sociale actie, in de begeerte om Zijn
Kerk te bouwen. Bevinding is ook, dat het werk
Gods uitkomt naar alle kanten. Bevindelijke prediking
is niet slechts prediking, die alleen spreekt over het
zieleleven van den mensch. Van Geref. zijde wordt in
dit verband gewezen op het gevaar van objectivisme:
als men n.l. spreekt over den Christen, den zondaar,
en daarbij gaat tekenen den door onszelf geconstru-
eerden mensch, als model, dat men objectieveert. Dan
denkt men: ik pas den tekst toe, maar men voegt aan
den tekst toe een stukje uit den locus de salute. Wat
het gevaar van intellectualisme aangaat, er is bij ons
de poging om den openbaringsinhoud scherper uiteen
te zetten dan vroeger; maar dat beteekent niet: als
U 't begrijpt, is het klaar. Dat is uit den boeze!

In Chr. Geref. kringen is men niet rustig t.a.v. de
voorstelling, die in de prediking gegeven wordt over de
toefigening des heils. Men is bevreesd, dat daarbij,
zonder dat men het wil, het Remonstrantisme wordt
binnengehaald. Er wordt bezwaar gemaakt tegen deze
voorstelling: hier is het Woord Gods, zondaar, neem
dat Woord aan, en klaar is Kees. Zoo wordt tekort
gedaan aan het soevereine werk van Gods genade en
het werk van den H. Geest uitgeschakeld.

In antwoord hierop wordt weersproken, dat er in
de Geref. Kerken gepreekt zou worden: je moet het
maar aannemen, en dan zet de H. Geest er Zijn stem-
pel op. Wat wordt bedoeld met aannemen? Met het
verstand ja-zeggen? Dan is het een groote ketterij.
Maar als aannemen is, wat Zondag 7 bedoelt: een
daad, niet maar van het verstand, doch van den ge-
heelen mensch, dan is het de vrucht van het werk
van den H. Geest.

Hoe — zoo wordt van de zijde der Chr. Geref. de-
putaten gevraagd — is naar Uw gevoelen de gang:
geloof-wedergeboorte, of wedergeboorte-geloof? De
eisch van geloof moet worden gepredikt, maar dat
is niet het eerste. Hoe ziet U den mensch? Als dood
in zonden en misdaden? Wordt dus niet alleen de
actus hominis, maar ook de actus Dei gepredikt, de
noodzakelijkheid van de wedergeboorte? Wie dat laat-
ste verwaarloost, verwaarloost een zeer belangrijk
element.

In antwoord hierop wordt van Geref. zijde opge-
merkt, dat, als we aan de gemeente den eisch stel-
len: geloof in Jezus Christus, we in de lijn van de
Heilige Schrift zijn. Maar dat is iets anders dan dat
we Gods werk ontkennen. 't Gaat om de praktische
aanpak; achteraf zal de zondaar hoe langer hoe meer

ontdekken, dat het niet zijn keus was, maar Gods
keus. Gewezen wordt in dit verband op de Dordtsche
Leerregels I, 3; I, 4; III/IV, 14, waarbij van Chr.
Geref. zijde de aandacht wordt gevraagd voor Dordt-
sche Leerregels III/IV, 12.

Verder wordt van Geref. zijde erop gewezen, dat
niet alleen de noodzakelijkheid van de wedergeboorte
gepredikt moet worden; Joh. 3 wijst ook de mogelijk-
heid aan. — Primair is er de kwestie van het erken-
nen van zichzelf als dood in zonden en misdaden. Op
de vraag: moet dat gepredikt worden, zeggen we van
harte: ja! Dan is er de kwestie, of we ook erkennen,
dat alleen door Gods eigen werk het geloof niet maar
gewekt, doch gewerkt wordt. Ook daarop zeggen we:
ja! En ook dat moet gepredikt worden. Hoe geschiedt
de wedergeboorte? De Heere opent het hart op een
wijze, die voor ons ondoordringelijk is. Het werk
van den Heiligen Geest kan niet in een schetskaart
gebracht worden. We kunnen het eerste begin, waar-
van Christus zegt: gij weet niet, vanwaar
de Geest komt en waar Hij heengaat, niet katalo-
giseeren, we kunnen het ook niet biografisch weer-
geven; we kunnen het alleen kennen uit de vruchten.
Vraagt U: er gebeurt toch iets; er is een reactie in
den mensch op wat God zegt, predikt U dat ook?
dan zeggen we van harte: ja! Indien we de grenzen
maar niet kleiner trekken dan de Heilige Schrift doet.
We willen hierbij voorkeur geven noch aan het in-
wendige (het onzichtbare) noch aan het uitwendige
(het zichtbare). Als de Heilige Geest werkt, komt dat
voor den dag!

Van Chr. Geref. zijde wordt nog opgemerkt, dat er
onderscheid is in het werk van den Heiligen Geest.
De Heilige Geest werkt altijd, maar niet altijd wordt
de zondaar begenadigd. Dat onderscheid moeten we
schriftuurlijk laten uitkomen. Het mysterie van weder-
geboorte en geloof moet in zijn diepte, noodzakelijk-
heid, schoonheid en vruchten worden gepredikt. Wat
we hier hooren, is wat anders dan wat we zoo vaak
hooren: je moet gelooven, neem het aan.

De Geref. deputaten wijzen er nog op, dat het eerste
werk van den H. Geest is, dat Hij van dood levend
maakt. Wie het daar niet mee eens is, hoort in onze
Kerken niet thuis. Maar wie kan dat omschrijven?
We zijn er bang voor, dat elke preek gaat over den
locus de salute. De tekstkeuze dient te geschieden naar
den toestand in de gemeente.

De Chr. Geref. deputaten deelen mede, dat van
synodale zijde is verzoekt een soort correspondentie te
openen, d.w.z. in breeden zin. Kan dat ook niet van
Geref. zijde worden gevraagd?

De Geref. deputaten antwoorden hierop, dat zij geen
opdracht hebben van hun Synode tot een dergelijk
verzoek. En: 't is ons veel te weinig. We hebben ge-
vraagd om te trouwen, niet om kennis te maken.

Nadat het perscommuniqué is vastgesteld, gaat Prof.
Van der Meiden voor in dankgebed, en sluit Prof.
Deddens de vergadering.

Tot zoover het uittreksel uit de notulen van de
gehouden samensprekingen.

Prof. L. H. van der Meiden en Ds J. H. Velema,
resp. voorzitter en secretaris van de Chr. Geref. De-
putaten voor eenheid onder de Gereformeerde Belij-
ders, hebben dit uittreksel goedgekeurd.

De Deputaten van de Generale Synode van de Gere-
formeerde Kerken, gehouden te Amersfoort, 1948, voor
contact met de Christelijke Gereformeerde Kerken

J. VAN BRUGGEN.
P. DEDDENS.
H. J. JAGER.
C. LENTINK.
C. H. LINDEBOOM.
K. SCHILDER.
F. DE VRIES.
P. WAALEWIJN.

AAN DE LEZERS.

Vanwege de uitvoerige publicatie inzake de corres-
pondentie met de Chr. Geref. deputaten, die we in
den ruk meenen te moeten geven, blijft deze week
allerlei copie wachten op een volgend nummer.

REDACTIE.

*. Vrijmaking of wat anders?

In ons vorig nummer namen we den tekst van het
Soester besluit op, precies zooals hij ons in afschrift ge-
geven was. Nadien ontvingen we van den praeses van
onzen kerkeraad te Soest de schriftelijke mededeeling
(gedateerd 29 Nov. 1950) dat ds Leenhouts hem telefo-
nisch had meegedeeld, dat in punt 1 van het besluit twee
woorden („als zoodanig”) uitgevallen waren. Punt 1 moet
dus luiden: „de binding als zoodanig aan de leerbeslun-
ten van '42 en '46 te verwerpen”. Deze aanvulling kwam
te laat in mijn bezit dan dat ik ze nog had kunnen doen
opnemen in het vorig nummer; daarom geschiedt ze hier.

Ik schrijf dit op Zaterdagmorgen 2 Dec. Naast me ligt
de „Provinciale Kerkbode” van Utrecht, de synodocratische
dan. Die verschijnt in verschillende edities, maar de bin-
nenpagina's zijn — als ik 't wel heb — dezelfde. Hier
heb ik de Amersfoortsche editie, met enkele officiële be-
richten uit de klassis Breukelen. Ik lees in het orgaan
wel over de Sinterklaazery, en wel over de kas alg. chr.
doelinden in Kamerik, en wel over de inleidingen leve-
rende jongens en meisjes in Breukelen en Baambrugge

en Amersfoort, en wel over de predikants-assistente van
Amersfoort, en wel over Emigratie, Melbourne, Sydney,
Penguin, en wel over „mopperen en modderen” en wel
over „verdwindend protestantsch besef”, maar geen woord
over Soest. Misschien is het contrast (wel over dit.....
maar niet over dat) in het laatst van deze notariële ca-
talogiseering al bezig geweest zich te verzachten.

We wachten maar eens verder af.

K. S.

P.S. Volgens persberichten is inmiddels de heele ver-
klaring alweer teruggenomen. We wachten af of wij van
onzen kerkeraad te Soest nog bericht ontvangen. Het
lijkt ons de beste weg, want ook deze kreeg destijds of-
ficieel bericht.

K. S.

*. Correctie

In onze * „Alweer: Logos of parool?” (vorig num-
mer), bl. 85, kolom 1, regel 9 v.b. staat: niet bedoelde.
Lees: hier bedoelde.

K. S.

*. Proceskosten studentencorps

Sedert de vorige verantwoording heeft men ons niet
in den steek gelaten: het is trouwens gauw „Sinterklaas”.
Van de Geref. Mannenver. te Sliedrecht kwam f12.50
binnen (collecte); van K. v. d. S. te V. f2.50; van „v. D.”
(aldus onderschrift, bijlet nr 57, goele bekende) f5.—;
van A. de G. te R. f2.50; onder letter V. Z. L. f1.50;
van R. W. te A. f5.—; van J. A. te A. f2.50; van J. M.
D. te H. f5.—; van mej. N. B. te R.-W. (die óók al aan
bijlet nr 100 toegekomen was, en daar toen óók eens
wat móóls van wilde maken) f2.—; van „N. N. te S.”
f2.—; van K. v. D. te E. f2.50; van J. de H. te „s-Gr.
f2.50.

Deze aanwinst van f45.50, toegevoegd aan de vorige
uitkomst van f340.76, brengt ons voor de derde reeks
tot den stand-op-heden van f386.26.

Ik sluit dit lijstje af op Zaterdagmorgen 2 Dec. Vóór
U het leest, zal „Sinterklaas” (5 Dec.) voorbij zijn en
ook de jaardag (6 Dec.) der Theol. Hoogeschool. Maar
troost u: beide kennen en waardeeren het verschijnsel óók
van nágiften..... Op het bijlet van eventuele nagiften:
„proceskosten studentencorps”. Giro van ondergeteeken-
de: 127278.

Hartelijk dank voor alles.

K. SCHILDER.

Boekbespreking

EN NU..... ALLEMAAL! Zangbundel voor
de Christelijke gezinnen en vereenigeningen,
samengesteld door D. W. L. Milo met mede-
werking van verscheidene bekende musici.
— Oosterbaan & Le Cointre, Goes, 1950.

Soms vallen van die boeken je deur binnen, waar-
van je zegt: hé — maar dat is nou eens goed.

Zoo iets overkwam mij toen ik zooeven dezen bun-
del ontving.

Misschien zou ik de „standing” (hm, hm) van „ons
blad” meer tot gelding gebracht hebben, als ik ge-
zegd had: redacteur, u bent geen musicus, kent geen
muziektheorie, zoudt in elk conservatorium voor elk
examentje zakken, — geef dus dit boek in handen van
een vakman.

Jawel.

Maar daar is nog een andere kant aan de zaak. Je
hebt nu enkele tientallen jaren van meeleven een kijk
op „ons volk” gekregen. Je hebt gezien, hoe moeilijk
het is, vroom te zingen en te laten zingen. Soms leidt
de poging tot een zingen, dat de dames Wolff-Deken
gal laat spuwen (zeker, zeker, ze begrepen er ook
geen steek van, maar dat was voor een deel toch ook
gevolg van haar omgeving?). Een anderen
keer leidt ze tot een reactieve uitbarsting
van jolijt, die zegt: „laat ons fuiven” (vertaling
voor het volk: „laat ons goede sier maken”). — histo-
risch, en die het zóó „vertaalde”, was een fijne geest
en heelemaal het tegendeel van een volksverlak-
ker). Een derden keer voert ze tot een bombardement
van liederen, die „bij ons volk” (of „bij één onzer
standen”, b.v. den voormaligen „academischen stand”)
„inheemsch” zijn: rijp en groen erin, vroom en slecht
erin, fijn en grof erin, want het is een stands-privilege
te kunnen schiften, al glimlachende. En al die dingen
bewijzen, dat „zingen” ons zwakke plekje is. En dat
we den „stijl” kwijt zijn.

En nu komt daar ineens een bundel op onze tafel
liggen, die, zoover ik zien kan, goed is. „Goed” is meer
dan „best”. Een uitgaaf, die modern is in den goeden
zin van 't woord. Moole band. Geslaagde jaquet-
teekening. Doe je het boek open, het blijft op de plek,
die je gezocht hebt, open liggen. Duidelijke druk, mu-
ziek en tekst. Uitstekend papier. En de inhoud? Die
laat zich meteen kennen uit de titels der drie deelen:
Deel I: Uw Woord is de waarheid (Joh. 17:17).
Psalmen en Schriftberijmingen en belijdende liederen.
Deel II: Des Heeren werken zijn zeer groot
(Ps. 111:2); natuur- en arbeidslieder, historie- en
Valeriusliederen, liederen van land en volk. Deel III:
Geniet het leven..... al de dagen uws ijde-
len levens welke God u gegeven heeft;
liefdesliederen, ontspanningsliederen, liederen voor
moeder en kind (ook enkele Zuid-Afrikaansche daar-
bij). Hoe ver de boog zich spannen laat, ook onder
den titel van deel III, leert nr. 146: